

نقش صندوق بیمه محصولات کشاورزی در حمایت از دامداران عشایری

(با نگاهی به وضعیت بیمه دام عشایری استان سمنان)

چکیده:

با توجه به اهمیت بیمه محصولات کشاورزی در کاهش خطرپذیری و تثبیت درآمد کشاورزان، نقش بیمه محصولات کشاورزی در حمایت از دامداران مورد ارزیابی قرار گرفت. اطلاعات مورد نیاز برای این بررسی از صندوق بیمه محصولات کشاورزی جمع‌آوری شده علاوه بر این، اطلاعات تکمیلی از دامداران، کارشناسان صندوق بیمه مستقر در بانک‌های کشاورزی و کارگزاران بیمه دام بدست آمد. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که طی سال‌های ۱۳۷۵ تا ۱۳۷۸ بیمه دام با استقبال کمتر و در سال‌های ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۲ با استقبال بیشتر روبرو بوده است. به نظر می‌رسد ترویج بیمه دام و پرداخت به موقع خسارات در افزایش تعداد دام بیمه‌شده تأثیر مثبتی داشته است. در پایان این مقاله پیشنهادهایی برای بهبود خدمات بیمه‌ای محصولات کشاورزی (دام سبک) ارائه شده است.

کلیدواژه‌ها

بیمه محصولات کشاورزی (دام سبک)، صندوق بیمه، دامداران عشایری - مدیریت امور عشایر

● حسین اصغری: کارشناس مدیریت امور عشایر استان

● رحمان شریفی: عضو هیات علمی و سرپرست مرکز تحقیقات منابع طبیعی و امور دام استان

دامداری به دلیل وجود شرایط کنترل‌نشده‌ی مانند عوامل جوی، زلزله، بیماری‌ها در هنگام تولید و نیز عوامل اقتصادی مانند قیمت و بازار از مخاطره‌آمیزترین فعالیت‌های اقتصادی به شمار می‌آید. دامداران به علت نداشتن اطمینان به درآمد سالانه خود همواره نگران بازپرداخت وام، پرداخت هزینه‌های تولید و حتی پرداخت هزینه‌های ضروری زندگی خانواده خود هستند. این خطرات، موجب نگرانی نهادهای اعتباردهنده به فعالیت‌های دامداری نیز می‌شود، به گونه‌ای که این نهادها درصدند تا راه‌حل‌هایی برای کاهش خطر بازپرداخت وام‌های خود بیابند. از سوی دیگر سرمایه‌گذاران نیز اغلب ترجیح می‌دهند سرمایه‌های خود را در زمینه‌های کم‌خطر به کار گیرند. حتی اگر منافع کمتری برای خود و جامعه به همراه داشته باشد. از همین رو، بیمه محصولات کشاورزی به عنوان ابزاری برای کاهش ریسک و تقویت انگیزه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی مطرح شده است. (۱)

بیمه محصولات کشاورزی (دام) را می‌توان یکی از اهرم‌های توسعه کشاورزی دانست، زیرا با استفاده از این ساز و کار نه فقط می‌توان از طریق پس‌اندازهای اندکی که انبوه‌کنتری از دامداران به عنوان حق بیمه می‌پردازند خسارت وارده به دامداران آسیب‌دیده را جبران کرد بلکه به وسیله آن می‌توان امنیت بیشتری برای تولیدکنندگان فراهم ساخت و مخاطرات تولید را کاهش داد و در نهایت شرایط مطلوب‌تری را برای جلب و جذب سرمایه‌های خصوصی در بخش کشاورزی فراهم ساخت. آنچه مسلم است بیمه محصولات کشاورزی نقش بسیار موثری بویژه در دوران گذر از دامداری سنتی به دامداری نیمه صنعتی و صنعتی ایفا می‌کند. البته در کشور ما به دلیل موقعیت جغرافیایی آن با ابعاد تشدیدشده‌ای از مخاطرات تولیدی در بخش کشاورزی روبرو است که اهمیت و ضرورت و توجه جدی‌تر به ساز و کار بیمه محصولات کشاورزی را در آن چند برابر می‌سازد.

زادگاه بیمه کشاورزی، کشورهای اروپایی بوده و سپس در آمریکای شمالی اجرا شده است. متعاقب آن، بسیاری از کشورهای در حال توسعه به اهمیت بیمه پی برده و آن را به مرحله اجرا درآورده‌اند. در قاره آسیا، ژاپن نخستین کشوری به شمار می‌آید که بیمه محصولات کشاورزی در آن اجرا شده است. در این کشور نیز نخست قانون بیمه دام در سال ۱۹۲۹ و سپس قانون بیمه کشاورزی در سال ۱۹۳۷ و به دنبال آن قانون جبران خسارات کشاورزی در سال ۱۹۴۷ به منظور تقویت بیمه به تصویب رسید. در ایران نیز لایحه مربوط به تاسیس صندوق بیمه محصولات کشاورزی در خردادماه ۱۳۶۲ در مجلس شورای اسلامی تصویب و جهت اقدام به دولت ابلاغ شد و عملاً از سال ۱۳۶۳ با تشکیل مجمع عمومی صندوق شروع به کار کرد. و هر ساله دامنه فعالیت صندوق بیمه از نظر محصولات و مناطق تحت پوشش بیمه گسترش بیشتری یافته است.

با اینکه کشور ما به عنوان دهمین کشور بلاخیز جهان معرفی شده است و از بین ۴۰ نوع سانحه طبیعی که در جهان ثبت شده است ۳۱ نوع آن در ایران رخ می‌دهد اما در زمینه مدیریت ریسک و اشاعه فرهنگ بیمه جزو کشورهای عقب‌مانده محسوب می‌شود. در همین ارتباط آمار مربوط به سال ۱۹۹۶ نشان می‌دهد که سهم ایران از بازار بیمه جهانی ۰/۳ درصد بوده و در مرتبه پنجاهم جهان می‌باشد. (۲)

روش کار

در تهیه و تدوین این مقاله کوشش شده است از آمار و اطلاعات موجود در صندوق بیمه محصولات کشاورزی استان و همچنین آمار و اطلاعات موجود نزد کارگزاران انجام بیمه دام (مدیریت امور عشایر استان سمنان) و منابع علمی نشریات موجود و نتایج سرشماری عشایر کوچنده کشور - تیرماه ۱۳۷۷ استفاده گردد.

جامعه عشایری استان سمنان و نقش آن در تولیدات دامی

جامعه عشایری استان با ۲۶۹۵ خانواده دارای ۱۴۰۴۸ نفر جمعیت می‌باشد که با دوری از امکانات شهری و حداقل امکانات زندگی، مشغول تولید می‌باشند. این قشر زحمتکش علیرغم آنکه ۲/۷ درصد جمعیت استان و ۱/۰۷ درصد جمعیت عشایری کشور را تشکیل می‌دهد نقش بسزایی در تأمین گوشت و فرآورده‌های لبنی دارد. (۳)

به طوری که قریب به ۶۶۷۳۴۵ رأس گوسفند و بز در اختیار عشایر استان می‌باشد که تقریباً ۴۲ درصد گوسفند و بز استان ۳/۲۵ درصد دام کوچک چته عشایر کشور را شامل می‌شود. تولیدات گوشت قرمز و شیر دام عشایر استان به ترتیب عبارت از ۳۵۰۰ و ۷۶۰۰ تن می‌باشد.

باید پذیریم که بخش قابل توجهی از سرمایه و اشتغال و تولید به این جامعه تعلق داشته ولی هنوز نتوانسته‌ایم آنگونه که شایسته آنان است برایشان برنامه‌ریزی داشته باشیم.

دامداری بویا همراه با کوچ نیز به دلیل مواجه‌بودن با خطرات کلی و طبیعی همواره با پیامدهای ناگواری روبرو است. بنابراین یکی از اهداف اساسی صندوق بیمه محصولات کشاورزی توجه و حمایت بیشتر از جامعه عشایری و افزایش سطح تحت پوشش بیمه‌ای با توجه به پراکنش جغرافیایی آنها و بکارگیری امکانات سایر ارگان‌های ذیربط و بخش خصوصی را در انجام بیمه دام طلب می‌نماید.

جامعه عشایری استان با ۲۶۹۵ خانواده دارای ۱۴۰۴۸ نفر جمعیت می‌باشد که با دوری از امکانات شهری و حداقل امکانات زندگی، مشغول تولید می‌باشند. این قشر زحمتکش علیرغم آنکه ۲/۷ درصد جمعیت استان و ۱/۰۷ درصد جمعیت عشایری کشور را تشکیل می‌دهد نقش بسزایی در تأمین گوشت و فرآورده‌های لبنی دارد.

فعالیت بیمه دام داشتی در استان

فعالیت بیمه دام داشتی (گوسفند و بز) در استان از سال ۱۳۷۵ شروع شده است. در ابتدای شروع بیمه دام فقط صندوق بیمه مستقر در استان عهده‌دار انجام بیمه در کل شهرستان‌های استان بود. سپس با همکاری شعبات بانک کشاورزی روند انجام بیمه دام ادامه یافت تا اینکه در طی سال‌های ۸۰ تا ۸۲ علاوه بر شعبات بانک کشاورزی مدیریت امور عشایری استان و دو الی سه شرکت خصوصی با عنوان کارگزاری، بیمه به آنها محول شده است. با توجه به در دسترس نبودن برخی از پارامترهای بیمه‌ای در بعضی از سالها جدول عملکرد بیمه دام در دو مقطع زمانی سال‌های ۱۳۷۵ تا پایان سال ۱۳۷۸ و سال‌های ۱۳۷۹ تا پایان دی‌ماه ۱۳۸۲ در جداول شماره ۱ و ۲ ارائه شده است. (۴)

همانطوری که در جدول شماره (۱) مشاهده می‌شود در سال اول شروع (سال ۱۳۷۵) به دلیل ترویج و تبلیغ موضوع بیمه در اختیار داشتن امکانات تعداد قابل توجهی دام بیمه شده‌اند. ولی در سال‌های بعد (۷۶ و ۷۷) تعداد دام بیمه‌شده بطور چشمگیری کاهش یافته است.

به نظر می‌رسد علت کاهش به دلایل کمی عوامل تحت پوشش خسارات، تأخیر در رسیدگی به تلفات دام، ... بوده است ولی از سال ۱۳۷۸ با افزایش عوامل خطر و گسترش تبلیغ بیمه دام و رسیدگی به‌نسبیه مطلوب روند انجام بیمه دام سیر صعودی پیدا کرده است. جدول شماره (۲) سیر صعودی آمار بیمه دام را نشان می‌دهد بطوریکه در سال ۸۰ نسبت به سال ۷۹ تقریباً ۵۲ درصد و سال ۸۱ نسبت به سال ۸۰ تقریباً ۱۰۹ درصد رشد انجام بیمه دام را نشان می‌دهد. همچنین آمار بیمه دام طی ده ماه سال ۸۲ نسبت به آمار بیمه دام سال ۸۱ از رشد ۲۷/۵ درصدی برخوردار می‌باشد.

عوامل موثر بر تبلیغ فرهنگ بیمه دام و بخصوص برگزاری کلاس‌های آموزشی آشنایی با اهمیت بیمه دام که در طول سال ۱۳۸۰ توسط مدیریت امور عشایر در شهرستان‌های استان برگزار گردید تأثیر بسزایی در افزایش آمار بیمه دام در سال‌های بعد داشته است.

فعالیت مدیریت امور عشایر استان سمنان در راستای انجام بیمه

مدیریت امور عشایر استان سمنان با همکاری مدیریت بانک کشاورزی (صندوق بیمه مستقر در بانک) در راستای حمایت از دامداران عشایری و گسترش سطح بیمه دام از بهمن سال ۸۰ بیمه دام داشتی (گوسفند و بز) را بر عهده گرفت و در مدتی که با عنوان کارگزار انجام بیمه دام را تقبل نموده است. (اواخر سال ۸۰ تا سال ۸۲) در روند افزایش بیمه دام نقش غیر قابل انکاری داشته است. در همین راستا فعالیت مدیریت امور عشایر به دو بخش تقسیم می‌شود:

الف) فعالیت‌های آموزشی و ترویجی

فعالیت‌های آموزشی و ترویجی مدیریت امور عشایر عبارت بود از:

۱- برگزاری ۱۲ دوره آموزشی آشنایی با اهمیت بیمه دام برای دامداران عشایری با تعداد ۴۹۸ نفر شرکت‌کننده

در شهرستان‌های استان سمنان (دامغان، شاهرود، گرمسار، سمنان)

۲- چاپ مقاله اهمیت بیمه محصولات کشاورزی در شمارگان مختلف نشریه پیام کوچندگان استان سمنان در فواصل زمانی مختلف. (لازم به توضیح می‌باشد خوانندگان این نشریه بیشتر دامداران عشایر می‌باشند).

۳- ارسال آگهی شرایط انجام بیمه دام به شرکت‌های تعاونی عشایری تحت پوشش

۴- بکارگیری امکانات، اعم از نیروی انسانی در سطح کارشناسی و تجهیزات در خصوص ترویج صنعت بیمه دام

ب) فعالیت‌های اجرایی

در بخش اجرایی نیز مدیریت امور عشایری استان از اواخر سال ۱۳۸۰ (بهمن و

سال	تعداد دام بیمه شده (راس)		
	گوسفند و بره	بز و بزغاله	جمع
۱۳۷۵	۱۴۵۵۱	۴۷۳۳	۱۹۵۸۴
۱۳۷۶	۳۴۸۴	۱۹	۳۵۰۳
۱۳۷۷	۴۵۶	۲۹۸	۷۵۴
۱۳۷۸	۱۵۳۲۴	۱۰۰۴۵	۲۵۳۶۹

جدول شماره (۲): عملکرد بیمه دام و خسارت گوسفند و بز طی سال‌های ۸۱-۱۳۷۹ و ۱۰ ماهه ۱۳۸۲

سال	تعداد دام بیمه شده (راس)		عوامل تلفات								
	گوسفند و بره	بز و بزغاله	جمع	سایر	حمله از کوه	تصادفات سیل و تگرگ	حمل و نقل	حق بیمه دریافتی	غرامت پرداختی		
۱۳۷۹	۳۱۷۵۶	۷۱۳۸	۳۸۸۹۴	۲۷۵	۱۳۷	۱۳۶	۶۵	۷۶۳	۱۳۷۶	۲۳۷۵۳۸	۲۵۵۴۸۵
۱۳۸۰	۴۱۹۰۸	۱۷۳۱۸	۵۹۲۲۶	۱۷	۹۳	۲۰۷۲	۶۴	۲۷۲	۲۰۱۸	۳۶۶۰۷۸	۵۴۸۰۲۵
۱۳۸۱	۸۶۲۹۱	۳۷۵۱۲	۱۲۳۸۰۳	۱۱۱	۱۳۴	۳۳۷۳	۵۱	۱۴۱۳	۵۰۸۲	۷۴۴۱۶۴	۱۱۷۰۴۳۰
۱۳۸۲	۱۱۵۰۰۶	۴۲۸۵۰	۱۵۷۸۵۶	۱۳۶	۵۴	۳۴۹۱	۷۰	۱۸۰۰	۵۵۵۱	۱۱۱۴۴۸۳	۱۳۳۱۱۷۰

* توضیح اینکه رقم مربوط به سال ۱۳۸۲ تا پایان دی‌ماه می‌باشد.

اسفند) با هماهنگی مدیریت بانک کشاورزی در سطح استان با عنوان کارگزاری بیمه دشتی را بر عهده گرفت که در همین راستا در سال ۱۳۸۰ تعداد ۱۶۳۹۸ رأس، در سال ۱۳۸۱ تعداد ۱۲۳۸۰۳ رأس و در ده ماه سال ۱۳۸۲ تعداد ۱۵۷۹۵۶ رأس دام دشتی عشایر و روستاییان را بیمه نموده است که در این بین قریب به ۹۰ درصد دام بیمه شده متعلق به دامداران عشایری می باشد.

مجموع واحد دامی گوسفند و بز استان با استناد به سالنامه آماری سال ۱۳۸۰ استان سمنان، ۱۳۳۳۰۹۹ واحد دامی بوده است. (۵) و با در نظر گرفتن ۱۲۳۸۰۳ رأس دام بیمه شده در سال ۱۳۸۱ حدود ۹/۳ درصد از دام کوچک جثه استان (گوسفند و بز) بیمه شده اند. این رقم نسبت به کل ۱۰۰ درصد اندک بوده و ضرورت ترویج و گسترش فرهنگ بیمه دام با تأکید بر برگزاری کلاس های آموزشی و ترویجی را اجتناب ناپذیر می نماید.

میزان استقبال دامداران از بیمه دام

در جدول شماره (۳) آمار تعداد بیمه گذاران از سال ۱۳۷۹ تا پایان سال ۱۳۸۱ و ده ماهه اول سال ۱۳۸۲ ارائه شده است.

در طی مدتی که مدیریت امور عشایری استان کارگزاری بیمه دشتی (گوسفند و بز) را بر عهده داشته است توانسته است بستر مناسبی را برای استقبال دامداران عشایر از انجام بیمه دام فراهم نماید. بطوریکه در بحث مربوط به رویکرد مشارکت بیمه گذاران توانسته است با ایجاد زمینه مناسب از امکانات نقلیه ای بیمه گذاران در شهرستان سمنان بطور ۱۰۰ درصد برای عزیمت به محل انجام بیمه دام در سال ۸۲ استفاده نماید. همچنین مدیریت امور عشایر در مشارکت بیمه گذاران برای پلاک کوبی و پلاک خوانی از موفقیت نسبی برخوردار بوده است که این امر به دلیل بی سوادی برخی از دامداران و عدم آشنایی آنها به چگونگی استفاده از ابزار بیمه (پلاک و پسن) بوده است.

مشکلات اجرایی بیمه دام

برخی از نارسایی ها و موانع سبب شده است که روند اجرایی عملیات بیمه دام با مشکلاتی مواجه شود و آنطور که شایسته بخش کشاورزی خصوصاً دامداری می باشد. هدف پیش بینی شده حاصل نگردد. به عنوان مثال در زیر بخش دام غرامت پرداختی نسبت به قیمت دام بسیار کم است. این غرامت حداقل باید ۶۰ درصد ارزش دام تلف شده باشد تا سبب ترغیب دامداران به بیمه کردن دامهایشان شود.

در مورد پارانه پرداختی دولت نیز تا مشخص شدن وضعیت نهایی نظام بیمه و تثبیت فرهنگ بیمه کمک دولت باید ادامه یابد.

از طرفی متناسب با توسعه فعالیت های بیمه و گستردگی تنوع عملیات بیمه، نیروهای انسانی متخصص و تجهیزات لازم فراهم نشده است و همین امر امکان بررسی بموقع خسارات وارده و پرداخت بهنگام غرامت را با مشکل روبرو ساخته و موجبات نارضایتی بیمه گذاران را نیز فراهم کرده است. از طرف دیگر هنگام عقد قرارداد بیمه، آموزش لازم به بیمه گذار داده نمی شود و بیمه گذار آن طور که باید توجیه نمی شود. این عمل ممکن است سبب توقع نایجابی بیمه گذار از صندوق بیمه شود.

بطور کلی مشکلات اجرایی برنامه بیمه را می توان به صورت زیر ارائه کرد.

الف) مشکلات مربوط به دریافت حق بیمه و پرداخت غرامت

۱- عدم شناخت دامداران از هدف برنامه بیمه باعث شده است که حق بیمه را با اکراه بپردازند و به آن به دید نوعی مالیات بنگرند.

۲- دامداران در پرداخت حق بیمه خصوصاً در مواقع خشکسالی ناتوانند.

۳- هنگام انعقاد قرارداد، بیمه گذار به خوبی توجیه نمی شود.

۴- به رغم تلاش کارکنان بیمه، پرداخت غرامت به دلیل حجم زیاد و گستردگی مناطق به موقع صورت نمی گیرد.

ب) مشکلات نیروی انسانی و امکانات

صندوق بیمه برای به زیر پوشش درآوردن محصولات مختلف بخش کشاورزی به محدودیت امکانات و توانایی اجرایی خود کمتر توجه داشته و حوزه فعالیت خود و محصولات تحت پوشش را پیوسته افزایش داده است بدون اینکه زیرساخت های لازم برای انجام امور بیمه ای این محصولات را همگام با آن گسترش دهد. در صورتی که براساس ماده ۲ آیین نامه اجرایی بند ۳ تبصره ۷۷ قانون برنامه دوم (۶) صندوق بیمه موظف شده است که ساختار تشکیلاتی و نظام اجرایی خود را با همکاری سایر واحدهای اجرایی به گونه ای تدوین کند تا امکان اجرای عملی برنامه به وجود آید و موارد زیر مشکلاتی از این دست به شمار می رود.

۱- با توجه به توسعه حوزه فعالیت های بیمه، به تأمین سرمایه لازم (در زمینه نیروی انسانی و تجهیزات مورد نیاز) توجه نشده و این امر امکان بررسی به موقع خسارات وارده و پرداخت به هنگام غرامت را با مشکل روبرو ساخته و نارضایتی بیمه گذاران را سبب شده است.

۲- مشکلات ناشی از کمبود نیروی انسانی متخصص و نبود انگیزه

برخی از نارسایی ها و موانع سبب شده است که روند اجرایی عملیات بیمه دام با مشکلاتی مواجه شود و آنطور که شایسته بخش کشاورزی خصوصاً دامداری می باشد. هدف پیش بینی شده حاصل نگردد. به عنوان مثال در زیر بخش دام غرامت پرداختی نسبت به قیمت دام بسیار کم است. این غرامت حداقل باید ۶۰ درصد ارزش دام تلف شده باشد تا سبب ترغیب دامداران به بیمه کردن دامهایشان شود.

به نظر می رسد در بررسی عملکرد صندوق بیمه در خصوص حق بیمه دریافتی با غرامت های پرداختی عملکرد صندوق بیمه غیر اقتصادی باشد و متناسب با افزایش غرامت حق بیمه دریافتی افزایش نیافته است.

جدول شماره (۳) آمار تعداد بیمه گذاران طی سال های ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۲

سال	تعداد بیمه گذار	درصد رشد نسبت به سال قبل
۱۳۷۹	۱۲۵	-
۱۳۸۰	۲۲۲	۷۷/۶
۱۳۸۱	۴۸۷	۱۱۹/۳
۱۳۸۲	۶۸۶	۴۰/۸

* آمار مربوط تا پایان دی ماه ۱۳۸۲ می باشد

- ۳- کمبود کادر کارشناسی مجرب و آموزش دیده بویژه در استان
  - ۴- نبود امکان بکارگیری کارگزاران بخش خصوصی
  - ۵- بکارگیری کارمندان ثابت بانک کشاورزی در همکاری با صندوق بیمه
- ج) مشکلات مربوط به آموزش، ترویج و تبلیغ فرهنگ بیمه دام**

- ۱- کمبود تبلیغات و آموزش بیمه سبب شده است که انگیزه لازم برای تقاضای بیمه در بین دامداران یا توجه به تعداد دام موجود نباشد.
- ۲- فرهنگ بیمه‌پذیری و انجام بیمه هنوز برای دامداران جا نیافتاده است.
- ۳- عدم همکاری سایر ادارات و ارگان‌های ذربط بخصوص سازمان صدا و سیما و مدیریت ترویج سازمان جهاد کشاورزی استانها در تبلیغ گسترش فرهنگ بیمه دام

نتیجه گیری و پیشنهادات

به نظر می‌رسد در بررسی عملکرد صندوق بیمه در خصوص حق بیمه دریافتی با غرامت‌های پرداختی (جدول شماره ۲) عملکرد صندوق بیمه غیر اقتصادی باشد و متناسب با افزایش غرامت حق بیمه دریافتی افزایش نیافته است.

همچنین مشکلات عمده صندوق بیمه به کمبود نیروی انسانی در بررسی به موقع و برآورد خسارات برمی‌گردد.

بر این اساس می‌توان پیشنهادات زیر را برای افزایش عملکرد صندوق بیمه ارائه کرد:

- ۱- برگزاری دوره‌های آموزشی اشنایی با فوائد بیمه محصولات کشاورزی
- ۲- تبلیغ فرهنگ بیمه با استفاده از رسانه‌های تبلیغی مانند روزنامه، رادیو، تلویزیون و کارگاههای آموزشی
- ۳- توجیه نمودن دامدار به هنگام بیمه دام با جزئیات قرارداد
- ۴- افزایش غرامت پرداختی تا ۷۰ الی ۸۰ درصد قیمت دام
- ۵- در پرداخت حق بیمه سهم دامدار، گزینه‌های مختلف در نظر گرفته شود، چون بعضی از دامداران به منظور دریافت خسارت بیشتر تمایل به پرداخت نرفته بیشتر (حق بیمه سهم دامدار) دارند.
- ۶- اعطای تخفیف به دامدارانی که در سال‌های قبل تحت پوشش بیمه بوده ولی غرامت دریافت نکرده‌اند.
- ۷- رسیدگی به موقع و ارزیابی دقیق میزان خسارت و پرداخت به هنگام غرامت به منظور جلب اعتماد بیمه‌گذار
- ۸- ایجاد واحد یا امکانات و نیروی انسانی کارآمد تحت نام بیمه در شعبات بانک کشاورزی در سراسر استان
- ۹- فعال کردن بخش خصوصی در مسائل مربوط به انجام و بررسی عوامل مرتبط با بیمه محصولات کشاورزی و نظارت بر حسن اجرای آن از طریق افزایش انگیزه‌های لازم
- ۱۰- تجهیز نمودن واحدهای بیمه یادشده در بند ۸ به کارشناسان متخصص امور بیمه و فراهم نمودن تسهیلات مورد نیاز بویژه وسایل نقلیه.

در خاتمه از کارکنان صندوق بیمه محصولات کشاورزی مستقر در استان و شعبات بانک کشاورزی، کارکنان اداره بهسازی و امور تولید مدیریت عشایری استان و شهرستان‌ها در ارائه آمار و اطلاعات تشکر و قدردانی می‌گردد.

منابع و مأخذ

- ۱- سازمان امور عشایری ایران، ۱۳۸۰- بیمه دام عشایر، دفتر بهسازی تولید، مشارکت مردمی و امور تعاونی‌ها.
- ۲- دکتر بهاء‌الدین نجفی، محمود احمدپور برازجانی، اقتصاد کشاورزی و توسعه، فصلنامه علمی پژوهشی صفحه ۷۹، سال نهم پاییز ۱۳۸۰.
- ۳- مرکز آمار ایرانک سرشماری اجتماعی، اقتصادی عشایر کوچنده، تیرماه ۱۳۷۷، نتایج تفصیلی کل کشور (۱)، تهران ۱۳۷۸.
- ۴- مدیریت بانک کشاورزی استان سمنان، صندوق بیمه محصولات کشاورزی، عملکرد بیمه دام
- ۵- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان سمنان، معاونت آمار و انفورماتیک، سالنامه آماری استان سمنان ۱۳۸۰، سال ۱۳۸۱.
- ۶- قانون برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۷۴-۱۳۷۸).

صندوق بیمه برای به زیر پوشش در آوردن محصولات مختلف بخش کشاورزی به محدودیت امکانات و توانایی اجرایی خود کمتر توجه داشته و حوزه فعالیت خود و محصولات تحت پوشش را پیوسته افزایش داده است بدون اینکه زیرساخت‌های لازم برای انجام امور بیمه‌ای این محصولات را همگام با آن گسترش دهد. در صورتی که براساس ماده ۲ آیین‌نامه اجرایی بند ۳ تبصره ۷۷ قانون برنامه دوم صندوق بیمه موظف شده است که ساختار تشکیلاتی و نظام اجرایی خود را با همکاری سایر واحدهای اجرایی به گونه‌ای تدوین کند تا امکان اجرای عملی برنامه به وجود آید